

Olena Lavrova-Manzenko
*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Accounting and Finance
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy*

Лаврова-Манзенко О.О.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-639-3-25>

CORPORATE TAX MANAGEMENT AS A TOOL FOR OPTIMIZING THE FINANCIAL RESOURCES OF AN ENTERPRISE

КОРПОРАТИВНИЙ ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасній економіці, що характеризується високим рівнем турбулентності, зміною фіскальних правил та цифровізацією бізнес-процесів, управління податковими потоками набуває ключового значення для стабільності фінансового стану підприємств. Податки, як обов'язкові вилучення частини фінансових ресурсів, безпосередньо впливають на ліквідність, платоспроможність і рентабельність бізнесу. Тому ефективне управління податковими зобов'язаннями – не лише юридичний обов'язок, а стратегічний інструмент фінансової оптимізації.

Корпоративний податковий менеджмент інтегрує функції фінансового планування, аналітики, обліку й контролю, формуючи систему, що забезпечує узгодження інтересів підприємства та держави. З огляду на складність податкового середовища України, часті зміни законодавства й розвиток електронного адміністрування, саме податковий менеджмент стає механізмом адаптації бізнесу до регуляторних вимог, мінімізації податкових ризиків і забезпечення сталого розвитку.

З теоретичного погляду, податковий менеджмент поєднує три підсистеми: планування, організацію та контроль податкових потоків. Планування передбачає прогнозування податкових платежів на основі фінансових результатів і вибору оптимальної системи оподаткування. Організаційна підсистема включає формування внутрішньої політики, облік податкових активів і зобов'язань, а також інтеграцію податкового планування у загальну фінансову стратегію. Контрольна підсистема забезпечує аудит податкових розрахунків, аналіз податкових ризиків і оцінку ефективності податкової політики.

В українській практиці податковий менеджмент набуває все більшого значення у зв'язку з реформуванням податкової системи, посиленням ролі електронного адміністрування та переходом до прозорих форм взаємодії з ДПС. Науковці [1-2] відзначають, що податковий менеджмент не зводиться до мінімізації платежів, а передбачає стратегічне управління фінансовими ресурсами через податкові механізми. Таким чином, він стає фактором підвищення фінансової гнучкості підприємства в умовах нестабільності податкового середовища.

Система інструментів податкового менеджменту включає як традиційні фінансові інструменти (планування платежів, створення резервів, оптимізація облікової політики), так і інноваційні засоби, що базуються на цифрових технологіях. Одним із базових методів є податкове планування, яке дає змогу прогнозувати податкові наслідки управлінських рішень. Його результатом є складання календаря податкових платежів, визначення графіка руху грошових коштів та оптимізація строків розрахунків із бюджетом.

Важливе місце у податковому менеджменті займають механізми перенесення податкового навантаження у часі – відстрочені податкові активи та зобов'язання, що забезпечують гнучкість у використанні фінансових ресурсів. Вони дозволяють узгодити податкові платежі з циклом отримання доходів, тим самим стабілізуючи грошові потоки підприємства.

До інструментів оптимізації належать також податкові пільги, знижки, амортизаційна політика, що використовуються як засоби фінансового стимулювання інвестиційної активності. Наприклад, підприємства можуть застосовувати прискорену амортизацію або інноваційні податкові кредити для перерозподілу фінансових ресурсів у стратегічно важливі напрями діяльності. З позиції фінансової оптимізації податковий менеджмент перетворюється на механізм стратегічного управління, який поєднує короткострокову економію з довгостроковими цілями фінансової стійкості.

На практиці ефективність корпоративного податкового менеджменту визначається здатністю підприємства адаптуватися до змін податкового законодавства й одночасно забезпечувати оптимальне використання власних фінансових ресурсів. Одним із ключових напрямів є формування податкової політики підприємства, яка визначає правила ведення обліку, процедури узгодження податкових рішень та систему контролю за їх виконанням.

Підприємства, що впровадили аналітичні системи податкового моніторингу, отримують переваги у вигляді зниження ризику штрафних санкцій, підвищення прозорості звітності та зміцнення ділової репутації. Зокрема, використання електронного кабінету платника податків, автоматизованого звіряння податкових накладних і інтеграції з

банківськими системами сприяє формуванню єдиного інформаційного простору фінансових операцій.

У перспективі корпоративний податковий менеджмент має трансформуватися у прогнозно-аналітичну систему, що дозволить не лише реагувати на податкові зміни, а й моделювати майбутні сценарії впливу податкових рішень на фінансову стійкість підприємства. Таким чином, він виступає не лише інструментом оптимізації, а й складовою корпоративного стратегічного управління.

У сучасній фінансовій архітектоніці підприємств саме інформаційно-аналітичне забезпечення визначає якість прийняття податкових рішень. Під впливом цифрової трансформації бізнесу податковий менеджмент перестає бути суто обліковою функцією і перетворюється на багаторівневу систему аналітичного управління. Його основою стає консолідована податкова інформація, що інтегрує бухгалтерські, фінансові, управлінські та прогнозні дані у єдиному середовищі.

Ключовими елементами цієї системи виступають ERP-платформи, які забезпечують уніфікацію податкових процедур та автоматизацію контролю податкових зобов'язань. Особливу роль відіграють Business Intelligence (BI)-системи, що дозволяють аналізувати податкові потоки у динаміці, виявляти аномалії, прогнозувати податкові ризики й моделювати вплив змін у законодавстві на фінансові результати. Застосування BI-аналітики, зокрема інструментів Power BI, QlikView, Tableau, формує новий рівень податкової прозорості, коли управлінські рішення приймаються не інтуїтивно, а на основі глибокої обробки масивів даних.

Сучасний податковий менеджмент дедалі більше базується на технологіях штучного інтелекту (AI) та машинного навчання, які дозволяють не лише обробляти великі масиви податкових даних, а й передбачати поведінку податкових показників. Інтелектуальні алгоритми ідентифікують нетипові операції, ризикових контрагентів, оптимізують структуру податкового кредиту та формують прогноз можливих фінансових втрат.

Інформаційна система податкового менеджменту виконує не лише аналітичну, а й стратегічну функцію – вона перетворює податкову інформацію на фінансовий ресурс управління, забезпечуючи перехід від реактивного до прогнозно-аналітичного підходу. Це дозволяє підприємству не лише коригувати податкову поведінку постфактум, а й випереджати регуляторні зміни, адаптуючи свої фінансові рішення до можливих сценаріїв.

Отже, інформаційно-аналітична інфраструктура є фундаментом корпоративного податкового менеджменту, що забезпечує не просто облік і звітність, а стратегічну стійкість підприємства в умовах цифрової економіки.

Реалізація ефективного корпоративного податкового менеджменту потребує гармонізації податкової політики підприємства з його фінансовими стратегіями. На практиці це означає, що будь-яке рішення у сфері фінансів – від вибору джерел капіталу до структури витрат – має враховувати податкові наслідки. Таким чином, податковий менеджмент стає не окремим елементом, а інтегрованою підсистемою загального фінансового менеджменту підприємства.

Значна увага приділяється також управлінню податковими ризиками, адже фінансова ефективність підприємства залежить від здатності уникати штрафів і втрат, пов'язаних із порушенням податкового законодавства. Для цього підприємства впроваджують внутрішній податковий контроль, створюють аналітичні центри відповідності (compliance units) і формують карти ризиків, які допомагають оперативно виявляти відхилення від нормативних вимог.

Підсумовуючи, слід наголосити, що практична реалізація корпоративного податкового менеджменту в Україні перебуває на етапі становлення. Однак його розвиток – це не лише вимога фіскальної ефективності, а й передумова формування сталого фінансового потенціалу бізнесу. Підприємства, які розглядають податковий менеджмент як елемент стратегічного управління, отримують не короткострокову вигоду, а довгострокову конкурентну перевагу, що визначає їхню фінансову стійкість у мінливому податковому середовищі.

Література:

1. Іванченкова Л. В., Степаненко С. В., Євтушевська О. О. Фінансовий і податковий менеджмент у системі управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2022. № 4. С. 125–129.

2. Далик В.П., Писаренко А.М., Дементьєв С.В., Доманський О.В., Продеус О. В. Стратегії податкового менеджменту для забезпечення фінансової стійкості підприємств. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2024. № 41. С. 22–28.

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text>